

Att spara är billigt

I en debattartikel i DI den 13 februari lyfter Stefan Fölster förtjänstfullt fram ett viktigt problem i svensk ekonomi: de långsiktiga underinvesteringarna i bostäder. Han pekar ut regleringar som en viktig orsak till detta.

En annan förklaring som nämns är dock felaktig: att det inte skulle vara förmånligt att spara i Sverige. Det stämmer inte längre, men det stämde väl tidigare, särskilt under 1970- och 80-talen. Med det skattesystem vi hade runt 1980 innebar en ränteplacering som gav 5 % realt före skatt en avkastning på ungefär minus (!) 8 % realt efter skatt för den som betalade förmögenhetsskatt och minus 6,5 % för den som inte behövde göra det. Även den som lånade hade en kraftigt negativ realränta efter avdrag och föga förvånande var hushållsparandet negativt.

Om samma placering idag görs inom ramen för ett investeringssparkonto eller en kapitalpension försvinner inte mer än en tiondel av den reala avkastningen i skatt – 5 % realt före skatt blir 4,5 % realt efter skatt. En lägre avdragseffekt på skuldräntor över 100 000 kr per år har också gjort det mindre lönsamt att låna än tidigare.

Hushållens sparkvot är i dag mycket hög i ett historiskt perspektiv. Mer än 10 % av disponibel inkomst sparas. Med tanke på att bostäder tidigare belades med löpande fastighetsskatt och i många fall med förmögenhetsskatt borde även sparande i bostäder gynnas jämfört med tidigare (investering i nya bostäder och amortering av bostadslån).

Skattesystemet har således gjort det exceptionellt förmånligt att spara jämfört med tidigare och i linje med detta är hushållssparandet numera högt. Problemet är bara att den förmånliga skatten endast gäller för placeringar i bankernas fondprodukter och i noterade värdepapper. Så länge man sparar i dessa former är all förväntad avkastning utöver den riskfria räntan i dag skattefri. Om man däremot investerar i eller lånar ut till ett onoterat bolag, dvs. tar en betydligt större risk, är skatten 30 procent. Likaså är reavinstskatten vid försäljning av en bostad nominellt 22 %. Inga avdrag medges för underhåll och ingen indexuppräkning av kostnader för om- och tillbyggnader får göras. Till slut kan därmed skatten på bostaden realt bli mycket hög och redan idag ser vi hur denna "flyttskatt" förhindrar ett effektivt utnyttjande av bostadsstocken.

Således är sparande numera både omfattande och skattegynnade, men bostadsbyggandet är ändå exceptionellt lågt givet demografin och inkomstutvecklingen. Ur detta följer två viktiga slutsatser. För det första att regleringarna av byggande, hyressättning och planprocesser bör komma än mer i fokus för diskussionen. För det andra att dagens skatteregler visserligen är generellt förmånliga för sparande, men kanaliseras bort från finansiering av bostäder och icke-noterade företag.

Magnus Henrekson

Professor och vd Institutet för Näringslivsforskning (IFN)

Sakkunnig i Företagsskattekommittén